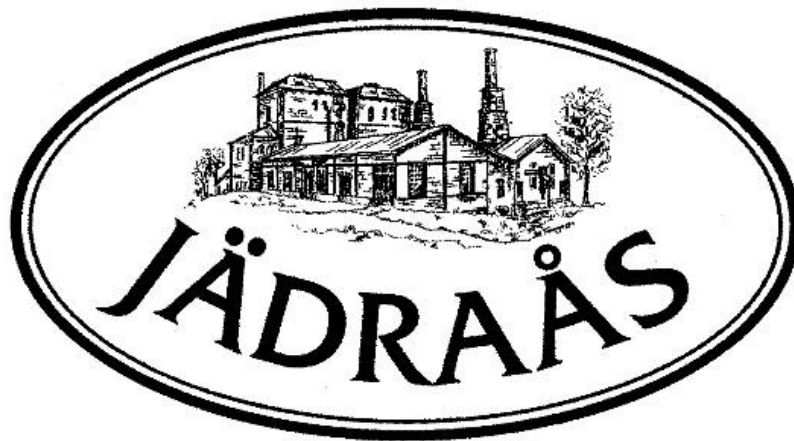

Lokal Utvecklingsplan

Jädraås-bygden
Ockelbo kommun, Gävleborgs län

April 2019

**Det kommer att krävas mycket arbete och ta lång tid,
men det är en stor utmaning för oss alla som bor i bygden.**

Och arbetet har redan påbörjats!

Lokal Utvecklingsplan

Arbetet med att ta fram denna lokala utvecklingsplan startade med ett öppet möte den 16 januari 2019.

Vid detta möte genomfördes ett processarbete som utgick från frågan;

Med VAD/HUR kan vi tillsammans utveckla Jädraås-bygden?

Processarbetet ledde fram till att det bildades sju olika utvecklingsområden:

- *Fysisk miljö*
- *Turism*
- *Kommunikation*
- *Samverkan*
- *Skolan*
- *Service*
- *Bostäder*

Det gemensamma materialet har därefter sammanställts.

Sammanställningen justerades och kompletterades i omgångar för att slutligen redigeras av en mindre grupp deltagare.

Arbetsgruppernas arbete kompletterades med en gemensamt framtagen SWOT-analys, som beskriver Jädraås-bygdens *styrkor, svagheter, möjligheter och hot*.

Den Lokala Utvecklingsplanen bör ses som ett ”levande material” och kan därför uppdateras i takt med det framtida arbetet med ett förverkligande av planens viljeinriktning.

Vår bygdeprofil

Jädraås är en ort i Ockelbo kommun, Gävleborgs län (Gästrikland). Samhället ligger cirka 30 km nordväst om Sandviken.

I bygden återfinns några boplatser från stenåldern och från järnåldern finns sju gravfält.

Ortnamnet Jädraås (1880) har bildats av ånamnet *Jädran* (jäder = kant, rand) samt ås. Ån Jädran heter idag Jädraån.

Jädraås bruk anlades 1857 av ägaren till Ockelboverken, Joh. Alb. Salomon Åberg. Ockelboverken grundades på 1670-talet och järnhanteringen bedrevs på flera platser. År 1857 lades hyttan vid Åbron ned och en ny uppfördes 1856-57 vid Jädraås, vilket låg närmare gruvorna i Vintjärn samt hade god tillgång till vattenkraft.

Jädraås Hytta. Foto Christer Lundquist

Transportmöjligheterna mellan gruvor och bruk förbättrades i slutet av 1800-talet genom byggnationen av Dala-Ockelbo-Norrunds järnväg (DONJ).

Jädraås kom att bli järnvägens administrativa centrum med reparationsverkstäder, snickeriverkstad, målarverkstad, lokstallar och ett förhållandevis stort stationshus.

Efter Åbergs död år (1885) sålde arvingarna 1887 Ockelboverken, där Jädraås ingick, till Kopparbergs och Hofors Sågverks AB (namnet ändrades till *Kopparfors AB* 1937).

Jädraås kom med tiden att växa till ett förhållandevis stort järnbruk, på bekostnad av ett antal mindre som istället lades ned. Hyttan från 1857 byggdes om ett flertal gånger under perioden 1905-1915, innan den fick sitt slutliga utseende.

1905 togs en lancashiresmedja med fem lancashirehårdar och en ångsmälthammare i bruk. 1912 tillkom ett råskensverk och två år senare byggdes smedjan ut med ytterligare fem lancashirehårdar och en ångsmälthammare.

Lancashiresmedjan i Jädraås var därmed en av de största i av detta slag i landet.

Brukets storhetstid var dock över redan i början av 1930-talet. Lönsamheten för bolagets järnindustri försämrades, vilket resulterades i att masugnen lades ned den 22 augusti 1930. Driften vid lancashiresmedjan kom att fortsätta ännu i ett par år, men minskade efterhand för att helt upphöra 1942. Därefter tog skogsbruket över som huvudnäring i Jädraås.

I samband med att Kopparfors AB år 1967 började klargöra att Dala-Ockelbo-Norrundets Järnväg (DONJ) skulle läggas ned, väcktes tanken bland flera järnvägsintresserade om en museijärnväg mellan Jädraås och Tallås.

Efter att järnvägen lades ned 1969-70 sparades sträckan mellan Jädraås och Tallås och museiföreningen Jädraås-Tallås Järnväg (JTJ) bildades. Sträckan mellan Jädraås och Tallås är på drygt fyra kilometer. I slutet av 90-talet utökades sträckan med ytterligare en dryg kilometer då man förlängde sträckningen till Svartbäcken Nedre.

Järnvägsverkstaden. Foto Christer Lundquist

Vid museijärnvägen finns både äldre fordon och byggnader bevarade från DONJ. De flesta byggnaderna där är uppförda under åren 1885-1895.

Hyttan och lancashiresmedjan ligger båda två utefter Jädraån. Efter nedläggningen lämnades byggnaderna att förfalla, men räddades i sista stund. Fortfarande pågår arbetet med att restaurera smedjan. Vidare finns bruksherrgården (uppförd 1856-1857) och ett antal arbetarbostäder på olika platser. De flesta av dessa uppfördes i samband med brukets expanderings i början av 1900-talet.

Skogsbyn, som uppfördes i början av 1950-talet, hör till de mer arkitektonisk synvinkel värdefulla exemplen på arbetarbyggelse från 1900-talets mitt. Byn ritades av arkitekten Ralph Erskine.

Befolkningsstatistik

(Ockelbo kommun 2019-04-23)

Ålder

0- 5	6
6-16	26
17-19	5
20-29	24
30-39	21
40-49	32
50-59	53
60-65	24
66-79	84
80 >	<u>15</u>
Summa	290

Byar

Jädraås

Gammelboning

Ulvtorp

Ivantjärn

Föreningsliv

Björnmossens Jaktlag

Bygdegårdens Fritidsklubb Gammelboning

Bygdegårdsföreningen Gammelboning

Föreningen Fårskallarna

Gammelbonings Jaktlag

Ivantjärn Jaktlag

Ivantjärns Vägförening

Jädraås AIK

Jädraås Bruk

Jädraås Byggnadsförening

Jädraås Byråd

Jädraås Fiskevårdsförening

Jädraås Jaktlag

Jädraås Jaktskytteklubb

Jädraås Skog och Mark

Jädraås Vindkraftsfond

Jädraås-Ulftorps Vägförening

Jädraås-PRO

Museisällskapet Jädraås- Tallås Järnväg

Skogsbyföreningen

Tempelkällan (Missionshuset Gammelboning)

Näringsliv

Antal företag i Jädraås-bygden

(UC AB Marknadsinformation, Stockholm, 2019-01-15)

Jordbruk och skogsbruk	4 *
Tillverkning	0
Övriga tillverkningssektorn	1
Byggnads	3
Handel	3
Transport	1
Hotell och restaurang	1
Företagstjänster	7 **
Övriga	5
Summa	25

* Innefattar alla registrerade jord- och skogsbruk, d v s även mindre privata ägor.

** Förvaltning, konsult- och reklamverksamhet, redovisning och bokföring m m

Översiktsplan

Vad är en översiktsplan?

Översiktsplanen är ett strategiskt dokument med text och kartor som visar kommunens långsiktiga planering av mark, vatten och den byggda miljön. Planen är till för att olika förändringar i den fysiska miljön tillsammans ska bli så bra som möjligt. Var det byggs och hur mark- och vattenområden används är viktigt om det ska bli en bra helhet och en hållbar utveckling.

Vägleder detaljplanering och bygglov

Översiktsplanen är vägledande för detaljplanering och beslut i enskilda ärenden om byggande och annan användning av mark och vattenområden. I översiktsplanen vägs eller prioriteras olika allmänna intressen mot varandra. Däremot väger man inte in enskilda intressen, det gör man först i detaljplaner eller bygglovsprövningar.

Tre viktiga funktioner

Översiktsplanen innehåller tre viktiga funktioner:

1. En **vision** för kommunens framtida utveckling som tas fram i dialog med allmänheten
2. **Vägledning** för kommunens och andra myndigheters beslut om mark- och vattenanvändningen
3. En **dialog** mellan kommunen och staten om de allmänna intressenas innebörd, avgränsning och tillgodoseende

En ny kommuntäckande översiktsplan för Ockelbo kommun antogs av kommunfullmäktige 2013 -05-06.

Se www.ockelbo.se

En **SWOT-analys** (*strengths, weaknesses, opportunities, threats*) visar på de styrkor, svagheter, möjligheter och hot/hinder som alla kan utgöra en möjlighet i det framtida arbetet för att skapa en långsiktig och hållbar bygd sett ur ett underifrånsperspektiv.

Styrkor

Fiber 100 Mb

Engagemang i byn med många föreningar

Kombinationerna fin natur – kultur – fiske och inte minst tillgängligheten med många vägar, olika leder t ex skoter- och vandringsleder och skidspår, samt uppmärkta promenadstråk

Vildmark, t ex total tystnad och stjärnhimmel – inga ljusföroreningar

Hanterbara avstånd till större orter, pendlingsavstånd

Tydligt centrum med samlingsplats

Närhet till Kungsberget

Jädraås Tallås Museijärnväg DONJ/JTJ, intressant bruksmiljö med tågdagar

Jädraås Byblad

Vindkraftsfonden

Butiken/macken med utbud av nödvändiga varor

Finns förskola/fritids

Svagheter

Svårigheter att få med ungdomarna i olika verksamheter

Kommunikationer, yttre gräns för pendlingsavstånd

Långt till skolor (framför allt för de mindre barnen)

Inga bostäder för tänkbara inflyttande barnfamiljer. Det finns stora hus i byn där det kanske bara bor 2 äldre personer som inte kan flytta för det inte finns attraktiva lämpliga bostäder för äldre

Hög medelålder

Svårt att hitta engagerade till föreningarnas ideella arbete

Möjligheter

Det finns fina platser för bostadsbyggande

Nyttja den (nästan) tomma skolbyggnaden till något

Det finns vilja i bygden till utveckling, inte avveckling

Många föreningar med gemensamma intressen som skulle kunna effektiviseras genom sammanslagning, alternativt vara underavdelningar i Byrådet

Vindkraftsfondens medel

Det finns många lokaler som skulle kunna användas för olika aktiviteter

Utveckla sportfaciliteter/JAIK – lägerverksamhet, skidspår, rullskidor, fotboll, stugor på sommaren, utegym, utmärkta promenadvägar, samarbete med Destination Jädraås

JAIK-vallen. Foto Christer Lundquist

Utveckla verksamheter som lockar besökare både vinter och sommar

Gratis kollektivtrafik som man skulle kunna utveckla och utöka

Utveckla Jädraås Byblad

Småskaliga industrier

Utöka näthandeln

Hot

Största hotet mot bygden är att macken/butiken läggs ned. En central punkt för att tanka, kunna göra nödvändiga inköp, få information och inte minst vara en samlingsplats i bygden är synnerligen väsentligt

Nedläggning av busstrafik

Vikande befolkning – inga barn, ingen skola

Vår vision inför framtiden

För att kunna genomföra vår vision har vi **prioriterat sju områden:**

- Vi vill utveckla bygdens fysiska miljö
- Vi vill verka för en ökad turism i bygden
- Vi vill verka för en förbättrad kommunikation i bygden
- Vi vill verka för en bättre samverkan i bygden
- Vi vill verka för en nystart av skolan samt nya användningsområden
- Vi vill bevara och utveckla servicen i bygden
- Vi vill verka för att ge möjligheter till nyinflyttning

Visionen i korthet

Fysisk miljö

Förbättrad belysningar, t ex vid torget/macken, samt vid informationstavlor

Farthinder, minskad hastighet genom Jädraås och Gammelboning

Ordna till badplatsen och städdag vår/höst, samt ha en ansvarig grupp för badplatsen

Ny brygga och rustning av omklädningsrum vid badet

Miljövänlig biltvätt

Utsmyckning av torget – bord och bänkar samt skötsel av muren och kring planteringar

Att utveckla levande fårskötsel i byn för att dels skapa öppna landskap, samt dels som ett socialt projekt för integration och utveckla säregenheter och gemenskap, men som sen kan leva själv

Turism

Mer kulturevenemang under besöksdagar, exempelvis något återkommande som samlar fler; festival, konsert e t c. Drar nytta av tåghelg och bygger ihop det tillsammans till ett gemensamt evenemang, t ex tåg, mat, musik, samt att nyttja Hyttans unika miljö till musikevenemang

Parkeringar för besökande och bättre skyltning av parkeringsplatser – sommar vid järnvägen och vinter vid skoter-, skidspår

Parkområde

Utveckla turismen inom naturupplevelser, så som mountainbike, skidor, långfärdsskridskor, paddling, triathlon, utegym, promenadstråk mm

Ställplatser för husbilar vid skolan

Kommunikation

Utveckla bussförbindelserna mot Sandviken/Järbo/Ockelbo, buss till Gammelboning onsdag och fredag

Bättre bussförbindelser som finns med i sökmotorer, såsom X-trafik, SJs och Googles

Skolskjuts direkt från Jädraås till skolan i Ockelbo för att förkorta restiderna

Kuxabuss tor till Kungsfors så barnen som går i gymnasiet därifrån kan ta bussen till Sandviken samt även komma hem på em

Ökat ansvarstagande avseende hastigheter och användande av bilbälten

Samverkan

Fler personer som engagerar sig i föreningarna för att de ska fortleva

Samarbete mellan föreningar, eventuellt hopslagning av intressen för bättre effektivitet och för att undvika aktivitetskrockar

Jobba över åldersgränser för att få med ungdomar, tex planera aktiviteter efter ungdomars möjligheter

Prata positivt om bygden

Ha ett möte med ungdomarna och höra deras önskemål och försöka få dem delaktiga i det som händer på byn, eventuellt hålla i aktiviteter för de mindre barnen

Folkets Hus. Foto Christer Lundquist.

Skolan

Vid högstadie- och gymnasieval få tillhöra Sandvikens kommun för att ungdomar skall kunna bo kvar

Skolbussen skall gå direkt till Åbyggeby för de mindre barnen. Busschauffören skall ta mer ansvar för att kontrollera bälten, hålla hastigheten

Möjliggör fritids i Jädraås även för de barn som går skolan i Järbo

Nyttjande av före detta skola/gympasal, till samlingsplats och hantverks-/aktivitetslokal för hela byn, 0 - 100 år

Bjuda in politiker och tjänstemän från Ockelbo kommun för att utveckla samverkan

Service

Utveckla övriga gemensamma samlingsplatser för tillfälliga sammankomster

Stötta och utveckla lokala företag och föreningar

Upprätthålla och utveckla Kjellas Macks roll som en gemensam samlingsplats

Kjellas Mack. Foto Christer Lundquist

Bostäder

Servicebostäder för äldre

Bostäder åt alla för att skapa inflyttning – generationsskiften bland befintliga hus

Undersöka billiga och attraktiva tomter

Kontakt

Jädraås Byråd

post@jadraas.eu

www.jadraas.eu